

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

برگرفته از دومین گزارش مستند سالیانه
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

نگاهی به عملکرد

حقوق بشری دولت آمریکا در سال 97

(قسمت دوم: ابعاد بین‌المللی)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی ظریف

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

1	چکیده
1	مقدمه
1	1- حمایت آمریکا از تروریسم
2	2- مداخله در امور داخلی کشورها
2	الف - ونزوئلا
2	ب - جمهوری اسلامی ایران
3	3- بی‌اعتنایی در برابر نقض حقوق بشر
3	الف - رژیم صهیونیستی
4	ب - عربستان سعودی

■ چکیده

آمریکا از اصلی‌ترین ناقضان حقوق بشر در عرصه جهانی است. حمایت گسترده آمریکا از تروریسم داعش و القاعده نمونه آشکار اقدامات ضد بشری آمریکا در منطقه غرب آسیا محسوب می‌شود. در سال گذشته شاهد بودیم که آمریکا به بهانه مبارزه با تروریسم بارها نیروهای مردمی و ارتش سوریه را مورد تهاجم قرار داد و با این شیوه تلاش کرد از تروریست‌های داعش حمایت کند. نمونه دیگر اقدامات آمریکا دخالت در امور داخلی ونزوئلا و اقدامات مکرر برای سرنگون ساختن دولت قانونی و مشروع این کشور بود. اعمال تحریم‌های مختلف علیه ملت ایران، به راه انداختن جنگ اقتصادی علیه کشورمان، دخالت در امور داخلی ایران به بهانه حقوق بشر و خروج آمریکا از برجام از اقدامات خصمانه آمریکا علیه ملت ایران است که بیانگر نقض حقوق بشر از سوی دولت امریکا است. این اقدامات در حالی صورت گرفته که دو رژیم صهیونیستی و آل سعود که ناقضان اصلی حقوق بشر در جهان هستند از حمایت کامل آمریکا، برخوردارند.

■ مقدمه

نقض حقوق بشر توسط آمریکا در سال 1397 محدود به قلمرو داخلی این کشور نبوده است و آمریکا همانند سال‌های گذشته در این سال نیز موارد مختلفی از زیر پا گذاشتن حقوق بشر را در مناطق مختلف جهان به نمایش گذاشته است. این در حالی است که اقدامات فرامرزی آمریکا در این سال در بسیاری از موارد حتی با مبانی حقوق بشری غرب نیز تعارض داشته است.

1- حمایت آمریکا از تروریسم

هر چند، چندین سال از مرگ اسامه بن لادن می‌گذرد اما ظهور داعش در عراق و سوریه را می‌توان ادامه مسیر القاعده دانست که همچنان از حمایت آمریکا برخوردار است. سیاست آمریکا در منطقه غرب آسیا دامن زدن به آشوبی همیشگی و دائمی است تا از این مسیر بتواند اهداف منطقه‌ای خویش یعنی کسب منافع نفتی و تأمین امنیت رژیم صهیونیستی را پیگیری کند. در این رابطه وزیر امور خارجه سوریه که حدود هفت سال جنگ و ناآرامی در کشور خود را تجربه می‌کند در 7 مهر 1397 در مجمع عمومی سازمان ملل اظهار داشت: «آمریکا از دلایل تداوم جنگ در سوریه بوده است. چرا که این بازیگر در مسیر مبارزه با داعش و از بین بردن ناآرامی‌ها اقدامی را انجام نداده است. بلکه با ایجاد ائتلاف بین‌المللی و البته غیرقانونی با هدف به ظاهر مبارزه با داعش اقدامات متعددی را جز هدف اصلی انجام داده است. لذا واضح و آشکار است که از این مسیر حمایت از تروریست‌ها را دنبال می‌کند. ائتلاف آمریکا شهر رقه را کاملاً از بین برد. و زیرساخت‌ها و مراکز خدمات عمومی را مورد هدف قرار داد. کشتار دسته جمعی شهروندان را که اکثر آنان زنان و کودکان بودند ترتیب داد. علاوه بر این، ائتلاف غرب، دولت سوریه را به انجام حملات شیمیایی متهم می‌کند در حالی که سوریه تمامی سلاح‌های شیمیایی خود را از بین برده است و در واقع این حملات از سوی شورشیانی صورت گرفته است که مورد حمایت غرب هستند.»

آمریکا و متحدانش در سال 1397 در چارچوب حمایت از تروریست‌ها در سوریه اقدامات مختلفی انجام دادند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به حمله موشکی آنان به مراکز دولتی سوریه در 25 فروردین سال 1397 اشاره کرد. در این حمله که اقدامی در جهت تجدید روحیه تروریست‌های شکست خورده از ارتش سوریه بود آمریکا بیش از یک‌صد موشک به شهرهای دمشق و حمص شلیک کرد.

2- مداخله در امور داخلی کشورها

موضوع مداخله در امور داخلی کشورها یک سیاست مستمر و دیرین آمریکا بوده است. این سیاست در مورد کشورهای مستقل و مقاوم در برابر آمریکا عمدتاً در چارچوب راهبرد تغییر رژیم دنبال می‌شود.

الف - ونزوئلا

آمریکا به بهانه حمایت از ملت‌ها و موضوع حقوق بشر در امور داخلی دیگر کشورها در سطح منطقه و بین‌المللی مداخله کرده تا ضمن برهم زدن نظم موجود در رژیم‌های مشروع و قانونی، شرایط را برای به قدرت رساندن حاکمانی همسو با منافع خود تغییر دهد. تحولاتی که در اواخر سال 1397 در ونزوئلا به وقوع پیوست، مثال بارز دخالت آمریکا در این کشورهاست. در همین رابطه تحرکات آمریکا در رابطه با تغییر وضعیت سیاسی در ونزوئلا کاملاً مشهود است. به رسمیت شناختن رهبر مخالفان، خوان گویادو رئیس سابق مجلس ملی ونزوئلا اثبات‌کننده مداخلات آمریکا در کشورهای دیگر است. آمریکا همچنین تلاش کرد در جریان رژه نظامی سال 2018 نیکلاس مادورو رئیس‌جمهور قانونی ونزوئلا را ترور نماید. آمریکا همچنین پیش‌نویس قطعنامه‌ای را هم جهت ارائه به شورای امنیت آماده کرده بود تا طی آن جامعه جهانی را ملزم به حمایت از انتخابات زود هنگام در ونزوئلا نماید. این امر در حالی است که انتخابات در ونزوئلا به‌تازگی برگزار و نیکلاس مادورو به عنوان رئیس‌جمهور منتخب برگزیده شده است.

ب - جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی ایران در طول حیات چهار ساله خود انواع سیاست‌های خصمانه آمریکا را تجربه کرده است. اقداماتی که بسیاری از آنها با مبانی و موازین حقوق بشر در تعارض و تناقض بوده است. سیاست اعمال تحریم علیه ملت ایران از جمله رایج‌ترین سیاست‌های آمریکا در قبال جمهوری اسلامی طی چهار سال اخیر بوده است. این سیاست بار دیگر در سال 1397 و با تصمیم دونالد ترامپ به خروج از برجام و اقدام آمریکا در بازگرداندن و تشدید تحریم‌های ضد ایرانی در دو مرحله، پیگیری و اجرا شد. آمریکا در قالب یک جنگ اقتصادی تمام عیار، با تهدید کشورها و شرکت‌های مختلف تلاش می‌کند تا سایر کنشگران اقتصادی را از همکاری و تجارت با ایران منصرف سازد و بدین‌سان شرایط اقتصادی سخت‌تری را بر مردم ایران تحمیل کند. در این راستا واشنگتن برای ایجاد ائتلاف بین‌المللی علیه ایران و تشدید فشارها بر کشورمان نیز تلاش کرد. از جمله برگزاری کنفرانس ضد ایرانی ورشو که با عنوان "صلح و امنیت خاورمیانه" در 24 و 25 بهمن 1397 برگزار شد. جدا از تحریم اقتصادی، سیاست دخالت در امور داخلی ایران نیز یک دستور کار اصلی دولتمردان آمریکا در قبال ایران در سال 1397 بود. این در حالی بود که آمریکا خود از مهمترین

ناقضان حقوق بشر در جهان است. دونالد ترامپ در نطق سالیانه خود به شکلی مغرضانه و در ادعایی بی اساس گفت برای اطمینان از عدم دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای از برجام خارج و شدیدترین تحریم‌ها علیه ایران را وضع کرده است. این در حالی است که مراجع بین‌المللی چون آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بارها موضوع صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران را مورد تأیید قرار داده‌اند. نکته جالب توجه این است که خروج آمریکا از برجام بیش از آن‌که ناشی از سیاست‌های هسته‌ای یا منطقه‌ای ایران باشد ناشی از ماهیت عهدشکنی و تعهدگریزی دولت آمریکاست؛ کما اینکه واشنگتن خود از سوی بازیگران جهانی و سازمان‌های بین‌المللی به عدم پایبندی به توافقات و سازمان‌ها در سطح بین‌الملل (خروج از برجام، نفتا، پیمان تجاری اقیانوس آرام، قرارداد عدم اشاعه تسلیحات هسته‌ای، شورای حقوق بشر و یونسکو و ...) محکوم شده است.

3- بی‌اعتنایی در برابر نقض حقوق بشر

آمریکا مدعی پایبندی به اجرای مبانی حقوق بشر در سطح جهان است و این تعهد در گزارش‌های سالیانه وزارت امور خارجه آمریکا پیرامون وضعیت حقوق بشر در برخی کشورها مورد تأکید قرار می‌گیرد. بر همین اساس است که بسیاری از تحریم‌های واشنگتن علیه دیگر کشورها با توسل به این گزارش‌ها توجیه می‌شود. اما آشکارا شاهد هستیم که این کشور نسبت به نقض گسترده حقوق بشر از سوی متحدان خود بی‌تفاوت است و در واقع معیارهای دوگانه‌ای را وضع می‌کند.

الف - رژیم صهیونیستی

رژیم صهیونیستی از بدو شکل‌گیری موجودیت نامشروع خود، با کمک "وتوی" آمریکا در اراضی اشغالی فلسطین مرتکب جنایات گوناگون می‌شود. نمونه آن وتوی قطعنامه پیشنهادی کویت درباره "محافظت بین‌المللی" از شهروندان فلسطینی است. پیش‌نویس فوق در خرداد سال 1397 از سوی کویت در سازمان ملل متحد مطرح شد اما "نیکی هیلی" نماینده وقت آمریکا در سازمان ملل ضمن وتوی پیش‌نویس طرح فوق، آن را رویکردی یک‌طرفه دانست که تلاش‌های کنونی برای صلح میان اسرائیل و فلسطین را نیز تضعیف می‌نماید. آمریکا همچنین در ماه‌های پایانی سال 1397 مجدداً از تصویب پیش‌نویس بیانیه شورای امنیت که نسبت به تصمیم رژیم صهیونیستی درباره اخراج ناظران خارجی از شهر الخلیل واقع در کرانه باختری ابراز تأسف کرده بود ممانعت به عمل آورد. آمریکا در جهت حمایت از رژیم صهیونیستی و اقدامات جنایتکارانه آن در سال گذشته، قدس را به عنوان پایتخت این رژیم به رسمیت شناخت و در اردیبهشت 97 سفارت خود را از تل‌آویو به قدس منتقل کرد که با محکومیت جهانی نیز مواجه شد. همچنین افزایش کمک‌های نظامی به رژیم صهیونیستی در راستای حمایت از اقدامات این رژیم جعلی قابل ارزیابی است به طوری که سناتورهای آمریکایی لایحه‌ای را به تصویب رساندند که راه را برای افزایش کمک نظامی آمریکا به رژیم صهیونیستی هموار می‌کند و به بزرگ‌ترین بسته کمک نظامی در تاریخ آمریکا تبدیل خواهد شد. به طور کلی آمریکا با حمایت از جنایات و تجاوزات رژیم صهیونیستی که همگی در چارچوب جنایت علیه بشریت قابل توضیح هستند نشان داده است که کوچک‌ترین احترامی برای حقوق بشر قائل نیست و بی‌جهت نیست که آمریکا در خرداد 1397 با اعلام حمایت از رژیم صهیونیستی از شورای حقوق بشر سازمان ملل خارج شد.

قتل "جمال خاشقچی" روزنامه نگار سعودی در ترکیه که از منتقدان ولیعهد و پادشاه کشور عربستان بود نشان داد که آمریکا در قبال نقض حقوق افراد، بنابر منافع خود عمل می‌کند. با وجودی که شواهد متقنی دال بر دست داشتن ریاض در این قتل ارائه شد اما دونالد ترامپ موضع‌گیری جدی در این رابطه اتخاذ نکرد و اعلام کرد که: "ما همه واقعیات را در مورد مرگ خاشقچی در دست نداریم و به احتمال زیاد پادشاه نیز از این موضوع تراژیک بی‌اطلاع بوده است ضمن اینکه تمایل به تخریب روابط دو کشور ندارم." بنابراین مقامات کاخ سفید آشکارا با استناد به منافع مادی روابط با عربستان، اعتنایی به این قتل نکردند و بدین ترتیب مسئله قتل خاشقچی به یکی از رسوایی‌های مهم سیاست خارجی آمریکا در عصر حاضر تبدیل شد. پشتیبانی آمریکا در اعمال استانداردهای دو گانه در رابطه با عربستان تنها محدود به این مسئله نمی‌شود بلکه حمایت از ریاض در "جنگ یمن" که تاکنون کشتار هزاران شهروند بی‌گناه یمنی اعم از زنان و کودکان را به دنبال داشته است را باید مثال دیگری در کارنامه ضد حقوق بشری آمریکا در سطح بین‌المللی به حساب آورد. عربستان سعودی در جریان جنگ یمن مرتکب انواع و اقسام جنایات ضد حقوق بشری شده است. به عنوان مثال طبق گزارش سازمان ملل متحد در حمله به بازار "دهیان" در استان "سعه" 40 نفر کشته 60 نفر مجروح و همچنین تعدادی از کودکان در اتوبوسی جان باختند. همچنین نیویورک تایمز در گزارشی به اهم مسائل مربوط به یمن پرداخته است و در آن آمار سه حمله با بیشترین آمار کشته شدگان را به ترتیب زیر ارائه داده است.

مراسم عروسی در "مخا" در سپتامبر ۲۰۱۵ با حداقل ۱۳۰ کشته

حمله به "صنعا" در اکتبر ۲۰۱۶ با ۱۵۵ کشته

حمله به اتوبوس مدارس در آگوست ۲۰۱۸ با ۵۴ کشته (۴۴ کودک و ۱۰ بزرگسال)

گزارش فوق در ادامه می‌افزاید که از ابتدای سال 2016 نزدیک به چهار هزار و 489 شهروند به دلیل حملات هوایی جان خود را از دست داده‌اند. همچنین سازمان ملل ارزیابی کرده است که 16 میلیون یمنی (بیش از نیمی از جمعیت) با وجود کمک‌های بشردوستانه بین‌المللی در معرض تهدید غذایی قرار دارند.

با این حال دولت آمریکا حمایت از ریاض که عامل همه این جنایات و فجایع است را مجدانه در دستور کار دارد. خاطر نشان می‌شود که ترامپ در دیدار خود از ریاض وعده فروش تسلیحات به ارزش 110 میلیارد دلار را به پادشاه این کشور داده که در مسیر کشتار مردم بی‌گناه یمن به کار می‌رود. آمارها نشان می‌دهد که دو سوم تسلیحات مورد استفاده عربستان در جنگ یمن از سوی آمریکا برای متجاوزان ارسال شده است. از سوی دیگر سکوت آمریکا در مقابل موارد متعدد نقض حقوق بشر در عربستان از جمله زندانی شدن هزاران نفر در این کشور آن هم بدون محاکمه و یا نوع رفتار این کشور با زنان و نقض فاحش حقوق آنها و همچنین کشتار شیعیان از دیگر سیاست‌های آمریکا در سال 1397 بود که با موازین و اصول حقوق بشر تعارض بنیادین دارد. در پایان باید تأکید کرد در مجموع مستندات گزارش حاضر به وضوح کارنامه سیاه آمریکا در حوزه حقوق بشر را ترسیم می‌کند و نشان می‌دهد

که آمریکا صلاحیت و صداقت لازم برای سخن گفتن در باب حقوق بشر ندارد و اصولاً در این حوزه نه تنها پیشرفتی نداشته است بلکه با مصادیق نقض متعدد و خروج از شورای حقوق بشر دچار نوعی عقب‌گرد نیز شده است. باید توجه داشت اساساً آمریکا به دنبال دستیابی به حفظ و تداوم سلطه خود بر جهان بوده و به منظور نیل به این اهداف از ابزارهای مختلفی چون ادعای حمایت از اصول و مبانی حقوق بشر و گسترش دموکراسی بهره‌برداری می‌کند اما در عمل رفتار و شیوه اعمال این کشور هیچ شباهتی با استانداردهای حقوق بشری ندارد.

توجه: متن کامل این گزارش در آرشیو اداره پژوهش خبری در دسترس است.

پژوهش
خبری
معاونت سیاسی
صدا و سیما

